

Бердянський державний педагогічний університет
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

 Катерина ПЕТРОВСЬКА

“29” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки здобувачів II рівня вищої освіти

ОК 10

ПОСТВОЄННА РЕАБІЛІТАЦІЯ СІМ'Ї

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальність: 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма: Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація
(назва освітньої програми)

Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
(назва факультету)

Запоріжжя, 2023 рік

Робоча програма “Поствоєнна реабілітація сім’ї” для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота
(код і назва спеціальності)

Освітньо-професійної програми Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація

Розробник: Тургенєва Анастасія Олександрівна, доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Робочу програму погоджено проектною групою освітньо-професійної програми «Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація» та схвалено на засіданні кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти

від “29” серпня 2023 року (протокол № 1)

Завідувачка кафедри
соціальної роботи та інклюзивної освіти

(підпис)

(Катерина ПЕТРОВСЬКА)

(прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми
«Поствоєнна соціально-психологічна
реабілітація»

(підпис)

(Анастасія ПОПОВА)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>23 Соціальна робота</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
	Спеціальність <u>231 Соціальна робота</u> (шифр і назва)		
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма: <u>«Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація»</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 6		-	1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
Мова навчання: українська		-	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента	Освітній ступінь: <u>магістр</u>	Лекції	
		-	8 год.
		Практичні, семінарські	
		-	6 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		-	76 год.
		Індивідуальні завдання	
Вид контролю:			
екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для заочної форми навчання – 14/76 (16%/84%)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Поствоєнна реабілітація сім'ї” є формування у здобувачів вищої освіти знань та практичних навичок щодо методів і підходів до соціально-психологічної реабілітації сімей, що постраждали від війни, відновлення психологічного благополуччя, соціальної інтеграції та забезпечення стійкості сімей у постконфліктний період.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Поствоєнна реабілітація сім'ї” є:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з особливостями проведення соціально-психологічної реабілітації різних категорій сімей;
- сформувані у здобувачів вищої освіти навички розробки реабілітаційних програм для сімей, що постраждали від війни;
- розвинути вміння оцінювати ефективність реабілітаційних заходів та адаптувати їх відповідно до конкретних потреб сімей;
- сформувані готовність до здійснення соціально-психологічної реабілітації сімей, постраждалих внаслідок війни.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

Програмні компетентності	Програмні результати навчання
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p>ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК-10. Здатність працювати в команді.</p> <p>СК-2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального та психологічного благополуччя різних груп населення.</p> <p>СК-3. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.</p> <p>СК-5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей/видів економічної діяльності), налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті соціального партнерства.</p> <p>СК-8. Здатність до спільної діяльності та групової мотивації, фасилітації процесів прийняття групових рішень.</p>	<p>ПРН-4. Показувати глибинне знання та системне розуміння теоретичних концепцій, як із галузі соціальної роботи, так і з інших галузей соціогуманітарних наук, зокрема моделей соціально-психологічної реабілітації різних категорій осіб, груп та громад.</p> <p>ПРН-10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи та соціально-психологічної реабілітації, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.</p> <p>ПРН-17. Самостійно будувати та підтримувати цілеспрямовані, професійні взаємини з широким колом людей, представниками різних спільнот і організацій, аргументувати, переконувати, вести конструктивні переговори, результативні бесіди, дискусії, толерантно ставитися до альтернативних думок.</p> <p>ПРН-25. Розпізнавати наслідки післявоєнної травми в різних контекстах і надавати відповідні послуги з соціально-психологічної реабілітації та підтримку.</p> <p>ПРН-26. Розробляти стратегії соціально-психологічної реабілітації різних</p>

<p>СК-9. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.</p> <p>СК-20. Здатність розпізнавати наслідки післявоєнної травми в різних контекстах і надавати відповідні послуги з соціально-психологічної реабілітації та підтримку.</p> <p>СК-21. Здатність розробляти стратегії соціально-психологічної реабілітації різних категорій осіб, соціальних груп і громад, які постраждали від війни та за необхідності здійснювати кризові втручання.</p> <p>СК-22. Здатність керувати роботою з відновлення психічного здоров'я задля соціальної інтеграції різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.</p> <p>СК-23. Здатність розробляти та впроваджувати адвокаційні кампанії задля захисту прав та інтересів різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.</p>	<p>категорій осіб, соціальних груп і громад, які постраждали від війни та за необхідності здійснювати кризові втручання.</p> <p>ПРН-27. Застосовувати технології, методи і техніки з відновлення психічного здоров'я відповідно до різних запитів та вміти керувати роботою з відновлення психічного здоров'я задля соціальної інтеграції різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.</p> <p>ПРН-28. Розробляти та впроваджувати адвокаційні кампанії задля захисту прав та інтересів різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.</p>
---	---

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи організації реабілітаційної діяльності з сім'ями.

Мета і завдання соціально-психологічної реабілітації сімей. Зміст, функції, принципи соціально-психологічної реабілітації сімей. Механізми та етапи соціально-психологічної реабілітації сімей. Основні умови організації соціальної реабілітації сімей. Основні групи сімей, що потребують реабілітації. Створення реабілітаційного середовища для надання допомоги сім'ям. Види соціально-психологічної реабілітації сімей.

Тема 2. Соціально-психологічна реабілітація сімей військових.

Соціально-психологічна реабілітація сімей загиблих військовослужбовців. Характеристика соціально-психологічної реабілітації під час горювання. Основні ризики щодо роботи з сім'ями, які пережили втрату. Форми та методи роботи з сім'єю, яка стала неблагополучною внаслідок втрати. Робота з родичами військових, які вважаються зниклими безвісти. Етика та конфіденційність у роботі з сім'ями військових. Соціально-психологічна допомога родинам військових, які повернулися з полону. Специфіка психологічної адаптації учасника бойових дій до родинного життя. Соціально-психологічна допомога дружинам ветеранів війни. Емоційне відновлення та стратегії подолання стресу у членів сімей ветеранів. Інтеграція та підтримка сімей ветеранів у місцевих громадах: кращі практики.

Тема 3. Соціально-психологічна реабілітація сімей із числа внутрішньо переміщених осіб.

Специфіка потреб сімей із числа внутрішньо переміщених осіб. Характеристика соціально-психологічної реабілітації сімей із числа внутрішньо переміщених осіб. Допомога в адаптації та розвитку навичок подолання кризової ситуації у сімей із числа внутрішньо переміщених осіб. Робота з втратою при соціальній адаптації сімей із числа внутрішньо переміщених осіб. Підходи до психосоціальної реабілітації сімей із числа внутрішньо переміщених осіб.

Тема 4. Соціально-психологічна реабілітація сімей цивільних громадян, що постраждали від війни.

Практика оцінки потреб дитини та її сім'ї. Характеристика основних послуг соціально-психологічної реабілітації сімей, що постраждали від війни. Основні напрями реабілітаційної діяльності з сім'ями, що постраждали від війни. Техніки підтримки для сімей, що постраждали від війни. Мультидисциплінарний підхід у процесі здійснення соціально-психологічної реабілітації сімей. Інноваційні підходи в соціально-психологічній реабілітації сімей.

Тема 5. Соціально-психологічна реабілітація дітей, які пережили війну.

Психоемоційний стан та потреби дитини, яка пережила війну. Особливості переживання травмивного досвіду дитиною. Методи соціально-психологічної реабілітації дітей. Робота з дітьми, у яких батько загинув на війні. Підтримка сім'ї як ключовий фактор у реабілітації дітей. Навчання батьків методам соціально-психологічної підтримки дітей. Зміцнення сімейних зв'язків після

травматичних подій. Роль освітніх закладів у соціально-психологічній реабілітації дітей. Інноваційні технології соціально-психологічної реабілітації дітей.

Тема 6. Характеристика установ соціально-психологічної реабілітації сімей.

Типи реабілітаційних закладів для сімей. Основні види послуг, що надаються в реабілітаційних закладах. Визначення змісту та планування соціально-психологічної реабілітації сімей відповідно до їх потреб. Форми організації соціально-психологічної реабілітації сімей. Реабілітаційна культура та реабілітаційна активність батьків. Особливості та напрями діяльності Центрів допомоги сім'ям. Роль державних програм у соціально-психологічній реабілітації сімей. Міжнародний досвід організації соціально-психологічної реабілітації сімей.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1. Теоретичні основи організації реабілітаційної діяльності з сім'ями												
1.1.-1.2. Сутність та зміст соціально-психологічної реабілітації сімей							15	2	-			13
Разом за тему 1							15	2	-			13
Тема 2. Соціально-психологічна реабілітація сімей військових												
2.1. Особливості роботи з сім'ями загиблих військовослужбовців							8	2	-			6
2.2. Сучасні особливості надання соціально-психологічної допомоги родинам ветеранів							7	-	2			5
Разом за тему 2							15	2	2			11
Тема 3. Соціально-психологічна реабілітація сімей із числа внутрішньо переміщених осіб												
3.1.-3.2. Особливості роботи з сім'ями із числа внутрішньо переміщених осіб							15	-	2			13
Разом за тему 3							15	-	2			13
Тема 4. Соціально-психологічна реабілітація сімей цивільних громадян, що постраждали від війни												
4.1.-4.2. Особливості роботи з сім'ями цивільних громадян, що постраждали від війни							15	-	2			13
Разом за тему 4							15	-	2			13
Тема 5. Соціально-психологічна реабілітація дітей, які пережили війну												
5.1.-5.2. Особливості роботи з дітьми, які пережили війну							15	2	-			13
Разом за тему 5							15	2	-			13
Тема 6. Характеристика установ соціально-психологічної реабілітації сімей												
6.1.-6.2. Система центрів соціально-психологічної реабілітації сімей							15	2	-			13
Разом за тему 6							15	2	-			13
Усього годин							90	8	6			76

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	<i>Теоретичні основи організації реабілітаційної діяльності з сім'ями</i>		2
1.	Сутність та зміст соціально-психологічної реабілітації сімей 1. Мета і завдання соціально-психологічної реабілітації сімей. 2. Зміст, функції, принципи соціально-психологічної реабілітації сімей. 3. Механізми та етапи соціально-психологічної реабілітації сімей. 4. Основні групи сімей, що потребують реабілітації.		2
2.	<i>Соціально-психологічна реабілітація сімей військових</i>		2
1.	Особливості роботи з сім'ями загиблих військовослужбовців 1. Соціально-психологічна реабілітація сімей загиблих військовослужбовців. 2. Основні ризики щодо роботи з сім'ями, які пережили втрату. 3. Форми та методи роботи з сім'єю, яка стала неблагополучною внаслідок втрати.		2
5.	<i>Соціально-психологічна реабілітація дітей, які пережили війну</i>		2
1.	Особливості роботи з дітьми, які пережили війну 1. Психоемоційний стан та потреби дитини, яка пережила війну. 2. Методи соціально-психологічної реабілітації дітей. 3. Робота з дітьми, у яких батько загинув на війні. 4. Навчання батьків методам соціально-психологічної підтримки дітей.		2
6.	<i>Характеристика установ соціально-психологічної реабілітації сімей</i>		2
1.	Система центрів соціально-психологічної реабілітації сімей 1. Типи реабілітаційних закладів для сімей. 2. Основні види послуг, що надаються в реабілітаційних закладах. 3. Визначення змісту та планування соціально-психологічної реабілітації сімей відповідно до їх потреб. 4. Форми організації соціально-психологічної реабілітації сімей.		2
	Усього		8

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
2.	<i>Соціально-психологічна реабілітація сімей військових</i>		2
1.	Сучасні особливості надання соціально-психологічної допомоги родинам ветеранів 1. Специфіка психологічної адаптації учасника бойових дій до родинного життя. 2. Соціально-психологічна допомога дружинам ветеранів війни. 3. Емоційне відновлення та стратегії подолання стресу у членів сімей ветеранів.		2

3.	<i>Соціально-психологічна реабілітація сімей із числа внутрішньо переміщених осіб</i>		2
1.	Особливості роботи з сім'ями із числа внутрішньо переміщених осіб 1. Специфіка потреб сімей із числа внутрішньо переміщених осіб. 2. Характеристика соціально-психологічної реабілітації сімей із числа внутрішньо переміщених осіб. 3. Підходи до психосоціальної реабілітації сімей із числа внутрішньо переміщених осіб.		2
4.	<i>Соціально-психологічна реабілітація сімей цивільних громадян, що постраждали від війни</i>		2
1.	Особливості роботи з сім'ями цивільних громадян, що постраждали від війни 1. Практика оцінки потреб дитини та її сім'ї. 2. Характеристика основних послуг соціально-психологічної реабілітації сімей, що постраждали від війни. 3. Основні напрями реабілітаційної діяльності з сім'ями, що постраждали від війни.		2
	Усього		6

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	<i>Теоретичні основи організації реабілітаційної діяльності з сім'ями</i>		13
1.	1. Основні умови організації соціальної реабілітації сімей. 2. Створення реабілітаційного середовища для надання допомоги сім'ям. 3. Види соціально-психологічної реабілітації сімей.		13
2.	<i>Соціально-психологічна реабілітація сімей військових</i>		11
1.	1. Етика та конфіденційність у роботі з сім'ями військових. 2. Соціально-психологічна допомога родинам військових, які повернулися з полону.		11
3.	<i>Соціально-психологічна реабілітація сімей із числа внутрішньо переміщених осіб</i>		13
1.	1. Допомога в адаптації та розвитку навичок подолання кризової ситуації у сімей із числа внутрішньо переміщених осіб. 2. Робота з втратою при соціальній адаптації сімей із числа внутрішньо переміщених осіб.		13
4.	<i>Соціально-психологічна реабілітація сімей цивільних громадян, що постраждали від війни</i>		13
1.	1. Техніки підтримки для сімей, що постраждали від війни. 2. Інноваційні підходи в соціально-психологічній реабілітації сімей.		13
5.	<i>Соціально-психологічна реабілітація дітей, які пережили війну</i>		13
1.	1. Роль освітніх закладів у соціально-психологічній реабілітації дітей. 2. Інноваційні технології соціально-психологічної реабілітації дітей.		13
6.	<i>Характеристика установ соціально-психологічної реабілітації</i>		13

<i>сімей</i>			
1.	1. Особливості та напрями діяльності Центрів допомоги сім'ям. 2. Роль державних програм у соціально-психологічній реабілітації сімей. 3. Міжнародний досвід організації соціально-психологічної реабілітації сімей.		13
<i>Усього</i>			76

8. Індивідуальні завдання

1. Розробити план забезпечення постійної підтримки для сімей, включаючи консультаційні лінії, онлайн ресурси, підтримуючі групи. Запропонувати механізм зворотного зв'язку для оцінки ефективності плану.
2. Підібрати методики для використання у роботі фахівця із соціальної роботи (психолога) з сім'ями, які переживають втрату.
3. Створити реалістичний кейс сім'ї ВПО, яка потребує соціально-психологічної реабілітації. Описати всі етапи надання допомоги цій сім'ї, включаючи оцінку потреб, план реабілітації та очікувані результати.
4. Розробити модель мультидисциплінарної команди для роботи з сім'ями, що постраждали від війни.
5. Розробити програму співпраці між освітніми закладами та спеціалістами з реабілітації.
6. Розробити концепцію та план створення інноваційного Центру реабілітації для сімей, що надає комплексні послуги соціально-психологічної реабілітації.

9. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, лекція, бесіда, семінари); наочні (ілюстрування, опорний мультимедіа-конспект, навчальні фільми), практичні (вправи, дослідні роботи); методи стимулювання інтересу до навчання (навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо)); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю, метод письмового контролю).

10. Засоби діагностики успішності навчання

Усне індивідуальне та фронтальне опитування, співбесіда, написання есе і доповідей, презентації результатів виконаних завдань та досліджень тощо.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль Заочна форма

Теми навчального курсу	Види робіт			Підсумкові бали (max 25 балів)
	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	
Тема 1	-	10	15	25

Тема 2	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 3	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 4	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 5	-	10	15	25
Тема 6	-	10	15	25

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання, систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється в усній формі (відповіді на перелік запропонованих питань).

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час екзамену.

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;
 n – кількість залікових кредитів;
 50 балів – екзамен.

Поточне тестування та самостійна робота						Середнє арифметичне за поточну роботу	Екзамен	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3			50	100
T1	T2	T1	T2	T1	T2			
25		25		25				
Тема 4		Тема 5		Тема 6				
T1	T2	T1	T2	T1	T2			
25		25		25				

Шкала оцінювання ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	F

12. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Поствоєнна реабілітація сім'ї» для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.
2. Навчальні мультимедійні презентації.
3. Навчальні фільми.

13. Рекомендована література

Базова

1. Гончар І. Роль реабілітаційного потенціалу особистості в ході соціально-психологічної реабілітації. *Актуальні проблеми соціальної роботи: теорія і практика* : колективна монографія / І. В. Албул, О. Д. Балдинюк, О. М. Бойко [та ін.]; за ред. Н. М. Коляди; МОН України, Розробник Гончар І.Г. Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань: Візаві, 2020. С. 67–75.
2. Наказ Міністерства соціальної політики України № 1005 «Про затвердження форм обліку соціальної роботи з сім'ями/особами, які перебувають у складних життєвих обставинах» : станом на 13 липня 2018 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0943-18#n23>
3. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 3. Київ, 2018. 236 с.
4. Про соціальні послуги : Закон України від 27.04.2022 № 2193-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19/ed20220427#Text>.
5. Психологічна реабілітація військових та їхніх близьких. К. : Видавництво психологічної літератури «Психобук» (Psychobook), 2023. 176 с.
6. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України : посіб. для практиків соціальної сфери / за ред. Л. С. Волинець. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2015. 72 с.
7. Семигіна Т. В. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин та туризму, 2020. 275 с.
8. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / [Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.

9. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 1. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
10. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми) / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.
11. Сучасні теорія і практика соціальної реабілітації: монографія / О. В. Чуйко, А. В. Кунцевська, О. М., Тохтамиш та ін.; за ред. О. В. Чуйко. К. : ВПЦ «Київський університет», 2021. 336 с.
12. Теоретичні та методичні аспекти соціальної діяльності : монографія / Хмельниц. нац. ун-т, Каф. соц. роботи і соц. педагогіки, Наук.-дослід. лаб. «Креат. педагогіки та зв'язків з громадськістю». Хмельницький : Цюпак А. А., 2020. Т. 2 / [О. М. Василенко та ін.]. 2020. 335 с.
13. Травматичний досвід: техніки по роботі з цивільним населенням: метод. посіб. / За редакцією Тетяни Курганської. К. : ТОВ «7БЦ», 2023. 292 с.
14. Шаумян О. Г., Комісарчик Л. Е. Соціально-психологічна реабілітація дітей, які постраждали внаслідок воєнного конфлікту на Сході України. *Габітус*. 2020. № 18, т. 1. С. 145-149.

Допоміжна

1. Креймер Д., Запорожець О. Психологічні засади травматерапії сімей учасників бойових дій. *Вісник*. 2016. № 3 (31). С. 43–47.
2. Організація психосоціальної допомоги ветеранам війни та членам їхніх сімей. Рекомендації для місцевих органів влади. Київ: ВАІТЕ, 2021. 32 с.
3. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практич. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.А. Моргунов ; [О.І. Федоренко та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 84 с.
4. Практики надання соціальних послуг сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах: науково-методичний збірник / за ред. Комарової Н. М. Держ. ін.-т. сімейної та молодіжної політики, Київський міській центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. К., 2016. 112 с.
5. Психологія екстремальності та психопрофілактика психічної травми й суїцидальних намірів: навч.-метод. посіб. / Л. І. Магдисюк та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 236 с.
6. Психологія сімейних взаємин : навч. посіб. / [М. С. Корольчук, П. П. Криворучко, В. І. Осьодло та ін.] ; за заг.ред. М. С. Корольчука. НікаЦентр, 2017. 296 с.
7. Спільно до нових послуг. Керівництво із впровадження соціальних послуг для сімей з дітьми в громадах. Частина 2. Ведення випадку та міжвідомча взаємодія. Посібник / Дащаківська О. Ю., Стельмах С. С., Максименко К.М. Київ, 2021. 72 с.
8. Технології соціально-педагогічної роботи з сім'ями : навчально-методичний посібник / А. Й. Капська, І. В. Пеша, О. Ю. Міхеєва, М. Г. Соляник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. 328 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <https://library.bdpu.org.ua/>
2. Сайт БДПУ <https://bdpu.org.ua/>
3. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ
<https://edu.bdpu.org/login/index.php>.